

OBSAH

<i>Petr Květina – Sylvie Květinová – Jaroslav Řídký, Význam her v archaických společnostech. Archeologické možnosti studia</i> – The importance of games in archaic societies. Archaeological study options	3–30
<i>Pavel Sankot, Zum Fundstoff vom Berg Rubín (Nordwestböhmen) und der Bedeutung des Fundorts in der Hallstatt- und Frühlatènezeit</i> – K nálezo- vému fondu z hradiště Rubín a významu lokality v době halštatské a časně laténské	31–62
MATERIALIA	
<i>Miloš Čížmář – Milan Salaš, Nové hradiště v Moravské bráně</i> – Eine neu entdeckte befestigte Höhensiedlung in der Mährischen Pforte	63–76
<i>Erika Průchová – Luboš Chroustovský, Vícečetný pohřeb ze starší doby bron- zové z Velkých Přílep. Příspěvek ke studiu tafonomie, vzniku a účelu pohřebního komplexu</i> – Sépulture multiple de l'Age de bronze ancien à Vel- ké Přílepy (Bohême centrale). Contribution à l'étude de la taphonomie, de l'origine et de la raison d'un complexe funéraire	77–100
<i>Helena Březinová – Kristýna Poppová Urbanová, Fragments textilu na bron- zovém vědru z doby římské z Řepova</i> – Textile fragments on a Roman period bronze bucket from Řepov, Central Bohemia	101–117
<i>Martin Ježek – Miloslav Chytráček – Tomáš Lojek – Anna Prokopová, K pre-his- torii dvou Měst pražských</i> – On the pre-history of two Towns of Prague	118–138
AKTUALITY	
<i>Luboš Chroustovský, Jubileum konference Theoretical Archaeology Group</i>	139–140
<i>Luboš Chroustovský, Antropologické a archeologické imaginace: minulost, současnost a budoucnost (ASA 2009, Bristol)</i>	140–141
<i>David Vích, Konference detektory kovů v archeologii III</i>	141–142
<i>Martin Gojda, Vysokoškolské kurzy letecké archeologie a dálkového průzkumu v České republice</i>	142–144
<i>Marie Zápotocká – Ivana Pleinerová – Václav Moucha, Vzpomínka na PhDr. Evu Čujanov- vou-Jílkovou, CSc. 30. 6. 1928 – 18. 3. 2009</i>	144
<i>František Ochrana, Bibliografie PhDr. Evy Čujanové-Jílkové, CSc., za léta 1998–2009</i>	145
<i>Bořivoj Nechvátal – Jarmila Princová – Jakub Likovský, Blahopřání Miroslavě Blajerové</i>	145–146
<i>Milada Drašnarová – Jakub Likovský, Bibliografie prací RNDr. Miroslavy Blajerové, CSc.</i>	146
<i>Petr Květina, Cena profesora Konrada Jażdżewského udělena Marii Zápotocké</i>	146

NOVÉ PUBLIKACE

<i>Alžběta Danielisová</i> , Philip Verhagen: Case Studies in Archeological Predictive Modelling (Leiden 2007)	147–150
<i>Evžen Neustupný</i> , Jiří Macháček: Pohansko bei Břeclav. Ein frühmittelalterliches Zentrum als sozialwirtschaftliches System (Bonn 2007)	150–154
<i>Jan Kypka</i> , Michal Ernée: Gotické kamnové kachle z hradu a zámku v Českém Krumlově (České Budějovice – Praha 2008)	154–157
<i>Erika Průchová</i> , Paul Bahn ed.: Vepsáno do kostí. Jak lidské ostatky odhalují tajemství mrtvých (Praha 2008)	157–158
<i>Radka Šumberová</i> , Jean-Paul Demoule ed.: La révolution néolithique en France (Paris 2007)	158–159
<i>Jan Bouzek</i> , Petr Drda – Alena Rybová: Akropole na hradišti Závist v 6.–4. stol. př. Kr. (Praha 2008)	159–160
<i>Jan Frolík</i> , Vladimír Goš: Loštice – Město středověkých hrnčičů (Opava 2007)	160–162
<i>Markéta Končelová – Ivan Pavlů</i> , Ryszard Grygiel: Neolit i początki epoki brązu w rejonie Brześcia Kujawskiego i Osłonek. Tom I. Wczesny neolit, kultura ceramiki wstępowej rytej (Łódź 2004)	162–163
<i>Marie Zápotocká</i> , Ryszard Grygiel: Neolit i początki epoki brązu w rejonie Brześcia Kujawskiego i Osłonek. Tom II. Część 1–3. Środkowy neolit. Grupa brzesko-kujawska kultury lendzielskiej – The Neolithic and Early Bronze Age in the Brześć Kujawski and Osłonki Region. Volume II. Part 1–3. Middle Neolithic. The Brześć Kujawski Group of the Lengyel Culture (Łódź 2008)	163–167
<i>Ondřej Levinský</i> , L. Kaminská – J. K. Kozłowski – J. A. Svoboda eds.: Pleistocene Environments and Archaeology of the Dzeravá skala Cave, Lesser Carpathians, Slovakia (Kraków 2005)	167–168
<i>Lubomír Košnar</i> , Je. N. Nosov red. et al.: Severnaja Rus' i narody Baltiki (S.-Petěrburg 2007)	168–170
<i>Jan Kypka</i> , Památky jižních Čech 1 (České Budějovice 2008)	170
<i>Josef Unger</i> , Miroslav Plaček – Martin Bóna: Encyklopedie slovenských hradů (Praha 2007)	170–171
<i>Ondřej Chvojka</i> , Pravěk Nová řada 16/2006 (Brno 2007)	171–173
<i>kv. Béatrice Schmider – Annie Roblin-Jouve</i> : Le Massif de Fontainebleau au Paléolithique supérieur. Les grands sites d'habitat préhistorique, évolution des cultures et de paysages (Liège 2008)	173–174
<i>David Kalhous</i> , Šlechta, moc a reprezentace ve středověku (Praha 2007)	174–175
<i>Barbara Marethová</i> , Frederik Svanberg: Death Rituals in South–East Scandinavia AD 800–1000. Decolonizing the Viking Age II (Lund 2003)	175–177
<i>Vladimír Salač</i> , Anne-Maria Wittke – Eckart Olshausen – Richard Szydlak: Historischer Atlas der antiken Welt (Weimar 2007)	177–178

Význam her v archaických společnostech Archeologické možnosti studia

The importance of games in archaic societies
Archaeological study options

Petr Květina – Sylvie Květinová – Jaroslav Řídký

Cílem práce je diskutovat význam her v předliteratečních společnostech. Těto společenské aktivitě je dosud věnována nedostatečná pozornost především, co se období evropské prehistorie týká. Článek je založen na hypotetické interpretaci rondelů jakožto ohraničeného místa pro provozování her. Na důležitost fenoménu her z hlediska jejich společenské funkce poukazuje úvodní teoretická pasáž. Faktografický základ textu tvoří formální a metrické srovnání rondelů několika archeologických kultur studovaného období. Interpretací rámec doplňují etnohistorické informace z oblasti Mezoameriky o významu institucionalizované míčové hry pro fungování tamní stratifikované společnosti.

hry – rondely – mladší neolit – Střední Amerika – střední Evropa

The aim of this contribution is to discuss the significance of games in preliterate societies. To date, not much attention has been paid to this social activity, primarily concerning the period of European prehistory. This article is based on a hypothetical interpretation of rondels as an enclosed area for playing games. The introductory theoretical passage refers to the importance of the phenomenon of games in terms of their social function. The factual basis of the text comprises a formal and metric comparison of rondels of several archaeological cultures in the studied period. The interpretational framework is supplemented by ethnohistorical information, from Mesoamerica, on the significance of an institutionalised ball game for the functioning of the stratified society there.

games – rondels – Late Neolithic – Mesoamerica – Central Europe

PETR KVĚTINA, Archeologický ústav AV ČR, Praha, v.v.i., Letenská 4, CZ-118 01 Praha 1; kvetina@arup.cas.cz
SYLVIE KVĚTINOVÁ, Archeologický ústav AV ČR, Praha, v.v.i., Letenská 4, CZ-118 01 Praha 1
kvetinova@arup.cas.cz
JAROSLAV ŘÍDKÝ, Archeologický ústav AV ČR, Praha, v.v.i., Letenská 4, CZ-118 01 Praha 1; ridky@arup.cas.cz

Zum Fundstoff vom Berg Rubín (Nordwestböhmen) und der Bedeutung des Fundorts in der Hallstatt- und Frühlatènezeit

K nálezovému fondu z hradiště Rubín a významu lokality
v době halštatské a časně laténské

Pavel Sankot

Die Analyse der bisher fast vollständig unbeachtet gebliebenen Sammlung von Metallfunden meist fremden Ursprungs, die den Archivquellen zufolge im Raum der befestigten Höhensiedlung auf dem Gipfel Rubín gefunden wurden, trägt zur Datierung der Besiedlung dieses Fundorts in die Späthallstattzeit bei. Aus der Sicht der Zusammensetzung des Fundstoffs und seiner räumlichen Zusammenhänge gehört der Fundort zu den befestigten Höhensiedlungen mit Residenz der sozialen Elite, die dem gegenwärtigen Forschungsstand zufolge an die Siedlungsstruktur entlang des Wegesystems gebunden war, das über Böhmen die Gebiete in Nordeuropa mit Südeuropa gegen Ende der Hallstattzeit und zu Anfang der Latènezeit verband. Die festgestellten überregionalen Kontakte hingen nicht nur mit dem Gebiet zusammen, das sich südlich und südwestlich von Böhmen befindet, sondern spielten auch eine Vermittlerrolle für nördliche Nachbarschaft.

Späthallstattzeit – befestigte Höhensiedlung – soziale Elite – Fernhandel – Böhmen

On the finds from Rubín Hill (NW Bohemia) and the importance of the site in the Hallstatt and Early La Tène period. *An analysis of a hitherto neglected assemblage of metal finds of predominantly foreign provenance, whose origin in the area of a fortified settlement on the peak of Rubín Hill is documented by archive sources, proves the settlement of this locality in the Hallstatt period. From the point of view of the structure of the collection of finds and its spatial contexts, the locality is classified as a fortified elevated settlement serving as a residence for the social elite, linked to a network of settlements along a system of roads connecting several regions of northern and southern Europe via Bohemia at the end of the Hallstatt period and the start of the La Tène period. The established interregional contacts were not only connected with the regions to the south and south-west of Bohemia, but were also of intermediary importance for the area to the north of Bohemian territory.*

Late Hallstatt period – fortified settlement – social elite – trade – Bohemia

Nové hradiště v Moravské bráně

Miloš Čížmář – Milan Salaš

Nelegálním používáním detektorů kovů jsou dlouhodobě vykrádány archeologické lokality. Pouze v malé míře jsou nalezené předměty předávány k uložení do muzejních sbírek; nicméně i toto torzo ukazuje na zcela fatální únik informací, který náš obor postihuje. Detektorové nálezy nejen přinášejí poznatky o hmotné kultuře a interregionálních kontaktech, ale jsou díky nim někdy i objeveny dosud neznámé lokality. Jednou z nich je hradiště „Obírka“ u Loučky (okr. Přerov) na okraji Oderských vrchů, odkud bylo získáno velké množství nálezů z období popelnicových polí a z pozdní doby laténské.

detektory kovů – Moravská brána – objev nového hradiště – období popelnicových polí – pozdní doba laténská – doba stěhování národů

A new hillfort in the Moravian Gate. The illegal use of metal detectors has long been leaving archaeological sites plundered. Items found are only rarely turned in to be placed in museum collections. Nevertheless, what has been handed in has been enough to reveal the absolutely fatal loss of information that the field of archaeology is suffering from. Finds uncovered with metal detectors provide information on material culture and interregional contacts, and they have even revealed the existence of previously unknown sites. One such site is 'Obírka', a hillfort located near the village of Loučka (distr. of Přerov) on the edge of the Oderské vrchy Hills. A large number of finds have been unearthed at this site dating to the Urnfield Culture and the late La Tène period.

metal detectors – Moravian Gate – hillfort – Urnfield Culture period – late La Tène period – the Migration period

MILOŠ ČIŽMÁŘ, Ústav archeologické památkové péče Brno, v.v.i., Kaloudova 30, CZ-614 00 Brno
cizmar@uapp.cz

MILAN SALAŠ, Archeologický ústav, Moravské zemské muzeum, Zelný trh 6, CZ-659 37 Brno
msalas@mzm.cz

Vícečetný pohřeb ze starší doby bronzové z Velkých Přílep Příspěvek ke studiu tafonomie, vzniku a účelu pohřebního komplexu

Erika Průchová – Luboš Chroustovský

Příspěvek se zabývá vícečetným pohřebním kontextem z Velkých Přílep (okr. Praha–západ), datovaným do starší doby bronzové. Studium je založeno na mezioborové spolupráci archeologie a biologické antropologie se zaměřením na teoretické otázky spojené s minulou živou kulturou (intencionalita, vznik a účel pohřebního komplexu) a její transformací do archeologických pramenů. Studium transformací formálních (poškození, rozpad a zánik kostní tkáně), polohových (disartikulace kostí v kloubních spojeních) a odhady některých antropologických parametrů bylo uskutečněno již v terénní fázi výzkumu. Diskutována jsou témata intencionality pohřebního kontextu, rekonstrukce postupu jeho ztvárnění a účelu v daném kulturním prostředí.

vícečetný pohřební komplex – starší doba bronzová – Čechy – antropologie – tafonomie – rekonstrukce – intencionalita

Early Bronze Age multiple burial from Velké Přílepy, Central Bohemia. A contribution to the study of taphonomy, the rise and purpose of a burial complex. *The work focuses on the context of a multiple burial of 6 individuals from Velké Přílepy (distr: Prague-west), dated to the Early Bronze Age. The study is based on the interdisciplinary cooperation between archaeology and biological anthropology, focusing on the theoretical issues linked to a past living culture (intentionality, rise and purpose of burial complex) and its transformation into archaeological record. The study of the transformation of formal (damage, decomposition and disintegration of bone tissue), positional (disarticulation of bone joints) and estimation of some anthropological parameters has already taken place during the fieldwork. Topics such as the intentionality of the rise of the burial complex, the reconstruction of the advancement of its formation and the purpose within the given cultural environment will be covered.*

multiple burial complex – Early Bronze Age – Bohemia – anthropology – taphonomy – reconstruction – intentionality

LUBOŠ CHROUSTOVSKÝ, Katedra archeologie, Fakulta filozofická ZČU, Sedláčkova 38, CZ-306 14 Plzeň
chrousto@kar.zcu.cz

ERIKA PRŮCHOVÁ, Katedra antropologie a genetiky člověka, Přírodovědecká fakulta UK, Viničná 7,
CZ-128 44 Praha 2; erpruchova@gmail.com

Fragmenty textilu na bronzovém vědru z doby římské z Řepova

Helena Březinová – Kristýna Poppová Urbanová

Článek se zabývá analýzou organických pozůstatků dochovaných na povrchu bronzového vědra ze souboru ze starší doby římské z Řepova (okr. Mladá Boleslav). Polovinu vnějšího povrchu vědra pokrývají korozí prostoupené fragmenty nebo otisky několika různých tkanin, skané nitě, otisky travin a zbytky zvířecí srsti. Textilie byly zhotoveny několika různými technikami: většina povrchu nádoby je pokryta jemnou tkaninou provázanou v plátnové vazbě a volnými skanými nitěmi bez provázání, na vnější straně dna se nacházejí dva drobné otisky tkaniny s keprovou vazbou a nepatrný fragment tkanice zhotovené na destičkovém stavu. Při zkoumání pozůstatků textilií a srsti byly použity různé metody: textilně-technologický průzkum, infračervená absorpční spektroskopie, mikroskopický průzkum struktury vláken a nedestruktivní průzkum negativního otisku organických vzorků.

archeologický textil – starší doba římská – importy – infračervená spektroskopie

Textile fragments on a Roman period bronze bucket from Řepov, Central Bohemia. The article contains an analysis of organic remains extant on the surface of a bronze bucket that forms part of an assemblage from Řepov (Mladá Boleslav distr.) and dates to the Early Roman Age. Half of the bucket's outer surface is covered with corroded fragments and imprints of several different kinds of fabric, wound threads, imprints of grasses, and remains of animal fur. The textiles were made using different techniques: most of the surface of the vessel is covered with a fine fabric of woven cloth and loose unwoven threads of yarn, and the outer side of the base features two tiny imprints of twill fabric and a minute fragment of a string made on a plate loom. The remnants of textile and fur were examined in detail using various methods: textile-technological examination, infrared absorption spectroscopy, microscopic examination of fibre structure, and a non-destructive examination of the negative imprint of organic specimens.

archaeological textile – Early Roman Age – imports – infrared spectroscopy

HELENA BŘEZINOVÁ, Archeologický ústav AV ČR, Praha, v.v.i., Letenská 4, CZ-11801 Praha 1
brezinova@arup.cas.cz

KRISTÝNA POPPOVÁ URBANOVÁ, Oddělení prehistorie a protohistorie, Národní muzeum, Václavské nám. 68,
CZ-11579 Praha 1; kristyna_urbanova@nm.cz

K pre-historii dvou Měst pražských

Martin Ježek – Miloslav Chytráček – Tomáš Lojek – Anna Prokopová

Na parcele v sev. části Nového Města pražského byly dokumentovány relikty částečně zahloubeného, kůlovou konstrukcí neseného domu z pokročilého 12. či z poč. 13. století. Dnes jde již o jeden z mnoha takových dokladů intenzivního osídlení této části tehdejší pražské aglomerace. Výjimečná je možnost datování objektu díky nádobě s obětinou vsazené do jeho podlahy. Zánik budovy autoři kladou do kontextu událostí, které tento prostor v okolí kostela sv. Klimenta postihly ve 30. letech 13. stol. v souvislosti s panovnickým záměrem založit (první) Město pražské. Chronologicky následný doklad využití pozemku představuje odpadní jímka, jejíž obsah aktualizuje zprávy o utváření zdejšího předměstí z 1. pol. 14. století. Zlomky skleněných nádob z jímky svědčí o úrovni stolování ekonomicky nikoli nadprůměrné pražské domácnosti i o sortimentu dutého skla na pražském trhu ve 14. století.

Praha – středověk – keramika – sklo – Václav I. – Karel IV. – hradba – obětina

On the pre-history of two Towns of Prague. On a lot in the northern part of the New Town in Prague, the remains of a partly sunken building from the 12th century, or the start of the 13th century, were excavated. The ever increasing numbers of finds of such features are evidence of the intensity of settlement in this part of the early medieval Prague agglomeration, only in this case dating is possible on the basis of a vessel, containing offerings, set in the floor. The authors situate the demise of the building within the context of events that affected this area in the 1230s, in connection with the sovereign's plan to establish the (first) Town of Prague. Another unearthed feature was a cesspit: its content corresponds with contemporary reports about sudden formation of these outskirts during the first half of the 14th century. Fragments of glass vessels from this cesspit testify to the standard of dining in the household, which for Prague standards was not above average, and to the variety of blown glass in the Prague market in the 14th century.

Prague – Middle Ages – pottery – glass – Wenceslas I – Charles IV – town wall – offering

MILOSLAV CHYTRÁČEK, Archeologický ústav AV ČR, v.v.i., Letenská 4, CZ-118 01 Praha
chytracek@arup.cas.cz

MARTIN JEŽEK, Archeologický ústav AV ČR, v.v.i., Letenská 4, CZ-118 01 Praha; jezek@arup.cas.cz

TOMÁŠ LOJEK, Stilus – služby pro vědu a výzkum, v.o.s., Havlíčkova 781, CZ-267 51 Zdice
tomas.lojek@seznam.cz

ANNA PROKOPOVÁ, Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou FF UK, Celetná 20, CZ-116 36 Praha
prokopovaa@seznam.cz